

Hulûsi Göksu (1873-1946)

Hulûsi Göksu, 1873 yılında Rıza Bey ve Rabia Hanım'ın çocuğu olarak Ermenek'in Taşbaşı Mahallesi'nde dünyaya geldi. Mensubu olduğu aile eğitime önem vermekteydi ve ailenin son iki kuşağı eğitimliydi. Ailede Osmanlı bürokrasisinde görev alan kişiler bulunmaktaydı. Hulusi Bey'in dedesi Hacı İbrahim Efendi, ilmiye sınıfına mensup olup Sultan Abdülmecit Dönemi'nde Osmanlı ordusunun subay sınıfında kâtip olarak görev yapmıştı. Babası Rıza Efendi ise İstanbul Beşir Ağa ve Nişancı Medreselerinde eğitim görürken yeni açılan Mülkiye Mektebine kaydını yaptırmış ve buradan mezun olduktan sonra kaymakamlık ve il idare meclisi üyeliği gibi kamu yönetiminde görevler yürütmüştü. Dolayısıyla aile büyüklerinin eğitimi olması onun kültürlü bir ailede yetişmesini ve iyi bir eğitim almasını sağladı.

İlk ve orta öğrenimini Sıbyan Mektebi ve Ermenek Rüştiyesinde tamamlayan Hulûsi Bey, ardından medrese eğitimi almış ve bu süreçte az düzeyde Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Eğitimi sonrası kamu hizmetlerine atılmış, tapu ve kadastro başkatipliği, Aralık 1904 ile Mart 1905 arası Ermenek Belediye Başkanlığı, Konya İl Genel Meclisi üyeliği gibi önemli görevler yapmıştır.

Hulûsi Bey, Birinci Meclise katılabilmek için Konya'dan milletvekili adayı olmuştur. 28 Mart 1920'de yapılan seçimlerde 18 milletvekili adayı arasında 49 oy alarak Mecliste Konya'yı temsil etme hakkını kazanmıştır. Böylelikle Hulusi Bey, Anadolu'nun işgal edildiği zorlu bir dönemde milletvekili olarak görev yapmış ve ülkenin bağımsızlık mücadelesine katkı sağlamıştır. Bu günlerde milletvekilliğinin yanında Konya İl Genel Meclisi Üyeliği görevini de sürdürmüştür.

Çevresinde milliyetçi ve mukaddesatçı olarak tanınan Hulûsi Bey, dönemin olağanüstü şartları gereği Birinci Meclise açılışından üç gün sonra yani 26 Nisan 1920'de katılabilemiştir. Bir gün sonra da Meclisin Adalet ve İçişleri komisyonu üyeliklerine seçilmiştir. Yaklaşık bir ay sonra izinli olarak memleketine gitmiştir. Fakat 24 Haziran'da izni bitmesine rağmen Meclise dönmemiştir. Temmuz 1920'de izninin 20 gün daha uzatılması için başvuruda bulunmuştur. Başvurusu Meclis Genel Kurulunda görüşülmüş, fakat kabul edilmemiştir. Bununla birlikte Ekim 1920'de başlayan Delibaş isyanının Konya vilayetinin geneline yayılarak tehlikeli bir hâl alması üzerine Konya Valiliği ondan Ermenek'ten ayrılmamasını istemiştir. Çünkü isyan Karaman'da kontrol altına alınmış, fakat isyancılar 9 Ekim günü Bozkır yönüne kaçarak yeniden toparlanmaya başlamıştı. Bu durum memleketi Ermenek için bir tehdit anlamına gelmekteydi. Zira Ermenek ve çevresinde tanınan ve Delibaş isyanına katılan Arslan İsmail Oğlu Mehmet ve adamlarının hedefinde Ermenek'i ele geçirmek vardı. 300 kişiyle harekete geçen bu asilere, isyancılar tarafından Karaman'da kaymakam ilan edilen Avukat (Hadimli) Mustafa Asım Efendi de katılmıştı. Bu şekilde birleşerek şehri ele geçirmek isteyen isyancı gruplara karşı Ermenek'te bulunan Hulûsi Bey, bir taraftan şehri savunmak için hazırlıkları koordine etmiş bir taraftan da İçel ve Konya'dan millî kuvvetlerin desteğini istemişti. Bu çağrı üzerine hızlı bir şekilde İçel Mutasarrıfı Hilmi Bey harekete geçmiş ve 17 Ekim gecesi kazaya gelmiştir. Aynı gece Belediye binasında Hulûsi Bey'in de katıldığı bir toplantı tertip edilmiştir. Burada Ermenek'e gelen millî kuvvetler ile kazanın mahallî güçleri ve imkânları birleştirilerek asilere karşı gerekli bütün tedbirler alınmıştır. Hazırlıklardan habersiz olan isyancılar, 18 Ekim 1920 günü Ermenek'i kuşatmış ve yaklaşık sekiz saat süren küçük çaplı bir muharebe meydana gelmiştir. Yapılan çatışmada asiler dağılmış bir hâlde arkasında çok sayıda ölü, yaralı ve esir bırakarak Güneyyurt kasabasına doğru kaçmak zorunda kalmıştır. İsyancıların liderlerinden Mustafa Asım kaçmıştır. Şaki Mehmet ise yaralı olarak ele geçirilmiş ve Ermenek Bidayet Mahkemesince Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun ikinci maddesine göre idama mahkûm edilmiştir. Ana hatlarıyla gelişimi ve sonucu böyle olan ve Konya vilayetinin birçok kazasına yayılan Delibaş isyanının etkileri Ermenek'te de görülmüştür. Dönemin şartlarında büyük bir tehdit oluşturabilecek bu başıbozuk hareketin Ermenek'e vereceği olası

zararlar, Hulûsi Bey'in de katkılarıyla engellenmiştir.

Hulûsi Bey, dönemin güç koşulları, sağlık sorunları ve yukarıda belirtilen isyanın etkileri gibi mahallî gelişmeler nedeniyle Meclis çalışmalarına bir daha katılmamıştır. İzninin uzatılması yönündeki talebini daha önce kabul etmeyen Meclis, 28 Kasım'da yöredeki Millî Mücadele karşıtı faaliyetlerle mücadelede yarar sağladığına kanaat getirdiği için iznini üç ay uzatmıştır. Buna karşın kararın kendisine tebliğinden sonra Meclis çalışmalarına yine katılmamış veya katılmamıştır. Neticede TBMM, 30 Nisan 1921 günlü birleşimdeki oylamada Nisab-ı Müzakere Kanunu'nun "bir yıl içerisinde mazeretsiz şekilde Meclise devam etmeyenler istifa etmiş sayılır" hükmü gereği, 24 Eylül 1920 tarihinden itibaren yaklaşık 7 ay izinsiz olarak Meclis çalışmalarına katılmadığına hükmederek Hulûsi Bey'in milletvekilliğini düşürmüştür. Hulûsi Bey'in aktif milletvekilliğinde kısa sürede bulunması nedeniyle Mecliste önerge, teklif, söz alma gibi herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır. Dolayısıyla Meclisin yasama çalışmalarında bir kaydı olmamıştır. Buna karşın Millî Mücadele'deki mahallî faaliyetleri önemli ve anlamlıdır. Delibaş isyanının uzantısı grupların Ermenek'te dağıtılması sadece Ermenek'in tehditten kurtulması anlamına gelmemiştir. Bu durum aynı zamanda isyana katılanların işgalcilerin kontrolünde bulunan güneye inmesini de engellemiştir.

Millî Mücadele yılları sonrası Hulûsi Bey, memleketinde ziraat ve ticaret ile meşgul olmayı tercih etmiştir. Kendi hâlinde böylesi bir yaşamı sürdürürken Cumhuriyet Halk Partisi, 1935 yılında Birinci Mecliste görev yapan milletvekillerinin nerede oturduğu, evinin ve emekli maaşının olup olmadığı, gelir kaynaklarının neler olduğu, partiye sadık olup olmadığı, muhalif teşekküllere girip girmediği gibi bilgileri il teşkilatı aracılığıyla istemiştir. İl teşkilatının CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği cevaba bakılırsa Hulûsi Bey'in siyasi ve ekonomik şartları şöyledir: Ermenek'te kendi gelirleriyle geçinmekte ve ikamet etmektedir. Emekli maaşı yoktur fakat o yıl eski defter-i hakani başkatipliği yaptığı dönemden kalma biraz ikramiye almıştır. Ortağıyla birlikte ormancılık işleriyle meşgul olmaktadır ve bu sayede kendi imkânları ile geçinmektedir. Evi, toprağı ve emlakları bulunmaktadır. Milletvekilliğinden sonra muhalif teşekküllere katılmadığı gibi partinin üyesidir ve aynı zamanda partinin ilçe yönetim kurulundadır.

Bu bilgilere bakılarak Hulûsi Bey'in Millî Mücadele sonrası Ermenek'te zirai ve ticari faaliyetlerine devam ederek sakin bir yaşam sürdürdüğü söylenebilir. Bununla birlikte ikamet ettiği yerleşim yeri için siyasi göreve yıllar sonra yeniden talip olmuştur ve 1944 yılında ikinci kez Ermenek Belediye Başkanlığına seçilmiştir. Nihayetinde doğduğu topraklar için belediye hizmetlerini sürdürürken 21 Mart 1946 günü vefat etmiştir.

Mensubu olduğu aile, siyaset ve kamu hizmetlerinde başarılı kişiler yetiştirmeye Cumhuriyet Dönemi'nde de devam etmiştir. Nitekim aile üyelerinden Demokrat Partili Sami Soylu, Hulûsi Bey'in Birinci Meclise girerek açtığı yolda ilerlemiştir. Yine 1961 Kurucu Meclis üyesi Ali Rıza Göksu ailenin üyesidir.

Erol YÜKSEL

KAYNAKÇA

Arşiv ve Resmi Yayınlar

BCA, 490.1.0.0/516.2072.2, Tarih: 20.08.1935.

TBMM ZC, 1. Dönem, Cilt 1, 30 Nisan 1921, s. 155.

TBMM ZC, 1. Dönem, Cilt 5, 27 Ekim 1920, s. 203-204.

Sürelî Yayın

Öğüt, 29 Mart 1336, S 315, s. 1.

Araştırma Eserler

ATALAY, Ahmet, **Millî Mücadele’de Konya Kuvâ-yı Milliyecileri (İlk Meclise Girenler)**, Birinci Cilt, Damla Ofset, Konya 1997.

AVANAS, Ahmet, **Millî Mücadele’de Konya**, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 1998.

BARDAKÇI, Halit, **Bütün Yönleriyle Ermenek, Başyayla ve Sarıveliler**, Keskin Kolor Matbaası, İstanbul 2005.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923**, C III, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yay., Ankara 1995.

KARABULUT, Umut, “Ermenekli Üç Kuşak Parlamenter Bir Aile: Hulûsi Göksu ve Ailesi”, **Ermenek Araştırmaları-I**, Edt. Hüseyin Muşmal-Erol Yüksel-Mehmet Ali Kapar, Palet Yay., Konya 2018, s. 619-628.

TBMM Albümü (1920-2010), C 1, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay., Ankara 2010.

YILDIRIM, Cihat, “Millî Mücadele Döneminde Ermenek ve Çevresi”, **Ermenek Araştırmaları-I**, Edt. Hüseyin Muşmal-Erol Yüksel-Mehmet Ali Kapar, Palet Yay., Konya 2018, s. 705-706.

YÜKSEL, Erol, “Millî Mücadele’de Karaman’da Yaşanan Askerî ve Ekonomik Gelişmelere Dair Bazı Tespitler”, **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, C 5, S 1, 2001, s. 384-414.

YÜKSEL, Erol, “Türkiye Büyük Millet Meclisinde Ermenek Kökenli Milletvekilleri ve Faaliyetleri”, **Ermenek Tarihi ve Kültürü Üzerine İncelemeler**, C 1, Palet Yay., Konya 2022, s. 283-330.

30/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/hulusi-goksu-1873-1946/?pdf=6745> adresinden erişilmiştir